

Ene için neden "âlem-i insaniyetin etrafına dal budak salan..." tabiri kullanılıyor? Cinler ve diğer zısuurlar buna dahil değil midir?

İnsanın kainata halife olup bütün mahlukat üzerinde bir imtiyazının olmasında enenin payı büyüktür. İnsana takılan ene ve nefis, insanın marifet noktasında çok geniş bir makama sahip olmasına sebebiyet vermiştir. İnsan format olarak melek ve cinlerden üstün ise, bu üstünlüğün sebeplerinden birisi de enedir.

Allah insana ene duygusunu, mutlak isim ve sıfatlarını kavratmak ve kıyas yapmak için vermiştir. Yani insandaki cüzi ilim, cüzi kudret, cüzi irade, cüzi sahiplenme duygularının hepsi Allah'ın isim ve sıfatına açılan bir pencere gibidir. İnsan bu pencere ile Allah'ın isim ve sıfatlarını kavrar ve tanır. Allah'ın bütün şununat, sıfat ve isimlerini insan bu ene dürbünü ile seyreder.

Cinler ve meleklerde enenin bu kapsam ve genişliği bulunmuyor. Bu husus ayette zımnî olarak şöyle ifade ediliyor:

"Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik. Hepsi de onu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korktular. İnsan ise onu yükledi. Gerçekten insan çok zalim, çok cahildir." (Ahzâb, 33/72)

Üstad Hazretleri bu ayetin tefsiri sadedinde şunları ifade ediyor:

"Gök, zemin, dağ, tahammülünden çekindiği ve korktuğu emanetin müteaddit vücuhundan bir ferdi, bir veçhi ene'dir. Evet, ene, zaman-ı Âdem'den şimdiye kadar âlem-i insaniyetin etrafına dal budak salan nuranî bir şecere-i tûbâ ile müthiş bir şecere-i zakkumun çekirdeğidir."(1)

Ene ve benlik öyle bir histir ki, hayırda istihdam edersen aziz ve yüksek bir kul yapar, şerde ve küfürde istihdam edersen, uluhiyet davasına kadar gider. Bu sebeple ene insanlık alemini kuşatan ve iki yüzü olan bir kanat gibidir. Bütün hayırlı insanlar enenin müspet yüzünden çıktığı gibi, bütün şerli insanlar da enenin menfi yüzünden çıkmışlardır.

İşte enenin insanlık aleminde dal budak salması bu anlamdadır.

(1) bk. [Sözler, Otuzuncu Söz.](#)